

Отже, Старий порядок відносять до особливого типу суспільства, ні до капіталістичного, ні до феодального, який в основному був характерний тільки до країн Сходу, не більше.

Франція той епохи характеризувалась нерозвиненістю товарно-грошових відносин. Державний устрій Франції мав не аби яку схожість з європейськими країнами.

Соціальна структура мала три стани.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Токвіль А. Старий порядок і революція . С-Пб., 2008
2. Кузовков Ю. Світова історія корупції. М., 2010
3. Вячеслав Волгин и Евгений Тарле (ред.). Французская буржуазная революция 1789-1794.

*Парамонова Ольга Сергіївна,
старший викладач кафедри
державно-правових дисциплін
ЧНУ ім. Богдана Хмельницького*

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ РОЗУМІННЯ

З метою реалізації положень Стамбульської конвенції 11.01.2019 р. набули чинності зміни до закону про кримінальну відповідальність у частині криміналізації домашнього насильства шляхом доповнення Кримінального кодексу України (далі – КК) ст. 126-1. У зв'язку з цим для підвищення ефективності застосування ст. 126-1 КК ставимо за мету з'ясувати кримінально-правовий зміст поняття «домашнє насильство».

Відповідно до ст. 126-1 КК під домашнім насильством розуміється умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [1]. Це злочинне діяння виявляється у трьох альтернативних формах насильства: фізичному, психологічному, економічному.

Однак Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07. 12. 2017 р. № 2229-VIII (далі – Закон) містить інше визначення домашнього насильства – це «діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь» (п. 3 ст. 1) [2]. Таким чином, ще однією формою домашнього насильства є насильство сексуальне. Як вбачається, сексуальне насильство виходить за межі насильницьких форм, передбачених ст. 126-1 КК і, за наявності підстав, кваліфікується за ст. ст. 149, 152–156, 301, 302, 303 КК.

Аналіз норм КК, які передбачають насильницькі злочини щодо кола потерпілих осіб, зазначених у п. 3 ст. 1 Закону, дозволяє стверджувати про існування у кримінальному законі різних злочинних діянь, пов'язаних з домашнім насильством, а саме: 1) власне домашнє насильство, передбачене ст. 126-1 КК; 2) інші злочини, пов'язані

із домашнім насильством. У науковій літературі за видами насильства їх пропонується класифікувати на: а) злочини, пов'язані з домашнім насильством фізичного характеру (наприклад, передбачені ст. ст. 121, 122, 125, 126, 135, 136, 146, 115, 120 КК); б) злочини, пов'язані з домашнім насильством психічного характеру (наприклад, передбачені ст. ст. 129, 134, 142, 143, 154, 300, 301, 303 КК); в) злочини, пов'язані з домашнім насильством економічного характеру (наприклад, передбачені ст. ст. 150, 150-1, 164, 165, 166, 167, 304 КК); г) злочини, пов'язані з домашнім насильством сексуального характеру (ст. ст. 152, 153, 154 КК) [3, 11].

Таким чином, у кримінально-правовому значенні, домашнє насильство – це злочин, передбачений ст. 126-1 КК. Зміст його форм, у першу чергу, трактують через призму їх визначення у Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Так, фізичне насильство – це форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру (п. 17 ст. 1) [2].

У разі, якщо домашнє фізичне насильство містить ознаки інших злочинів (наприклад, ст. ст. 121, 122, 125, 126, 135, 136, 146, 115, 120 або інших норм КК), то залежно від наслідків чи інших обставин, кваліфікація діянь відбувається за сукупністю: ст. 126-1 КК та відповідна вищезгадана норма КК. За наявності в діях домашнього агресора мети, характерної для катування діяння потребує додаткової кваліфікації за ст. 127 КК, за наявності ознак доведення до самогубства – за ст. 120 КК [4, 71].

Психологічне насильство – форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи (п. 14 ст. 1) [2]. Для правильної кваліфікації способи (види) такого насильства потребують більш детального з'ясування їх змісту.

Так, у науковій літературі погрозу пропонується тлумачити широко, а саме: погроза заподіяння фізичного насильства, вбивства, пошкодження чи знищення майна; шантаж; залякування, примушування до певних дій. А контроль у репродуктивній сфері як заборону або примушування до вагітності [4, 73]. Враховуючи, що домашнє психологічне насильство характеризується різними способами його вчинення, такі злочинні діяння потребують додаткової кваліфікації за відповідними статтями КК (наприклад, ст. ст. 129, 134, 142, 143, 154, 195, 300, 301, 303 КК та ін., а за наявності ознак катування – і за ст. 127 КК). Крім цього, окремі автори справедливо наголошують про недоречність застосування у кримінально-правовому сенсі дефініції «психологічне насильство» [3].

Економічне насильство – форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру (п. 4 ст. 1) [2].

Під іншими правопорушеннями економічного характеру слід вважати: відбирання в потерпілої особи всіх її грошей (зароблених, подарованих, взятих у борг тощо); контроль над витратами грошей; позбавлення будь-яких ресурсів, необхідних потерпілій особі для належного фізичного, психологічного, інтелектуального добробуту; тунеядство агресора; відмову в утриманні дітей, непрацездатних членів сім'ї; приховування доходів; тощо [4, 74]. У деяких випадках (залежно від форм домашнього економічного насильства) кваліфікація можлива за сукупністю зі ст. ст. 150, 150-1, 164, 165, 166, 167, 304 КК та ін.

Обсяг тез не дозволяє більш детально розглянути питання кримінально-правового розуміння домашнього насильства. Проте це є поштовхом для подальших наукових досліджень стосовно конкретизації змісту форм об'єктивної сторони цього злочину, визначення кола потерпілих, розмежування домашнього насильства із іншими злочинними діяннями, пов'язаними зі домашнім насильством, а також із суміжним адміністративним правопорушенням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05. 04. 2001 р. № 2341-III. Дата оновлення: 18. 10. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>(дата звернення 29. 10. 2019).

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07. 12. 2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення 29. 10. 2019).

3. Вознюк А. А. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство: актуальні питання теорії та практики. *Форум Права*. 2019. 55(2). С. 6–14. doi: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2635559>.

4. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. К.: Ваїте, 2019. 288 с.

*Пасічник Ірина Олегівна,
Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У сучасних умовах світової глобалізації та інтеграції для України набуває значення застосування практики зарубіжних країн у сфері публічного адміністрування. У багатьох державах активно впроваджуються й розвиваються елементи електронної демократії (електронний парламент, електронне законодавство, електронні вибори, електронні петиції тощо).

Електронні петиції є різновидом звернення громадян, що в свою чергу є важливим інструментом, який встановлює зв'язок між владними структурами та громадянином із метою вирішення важливих проблем населення.

Електронна форма петиції має низку переваг, порівняно з паперовими аналогами, а саме: